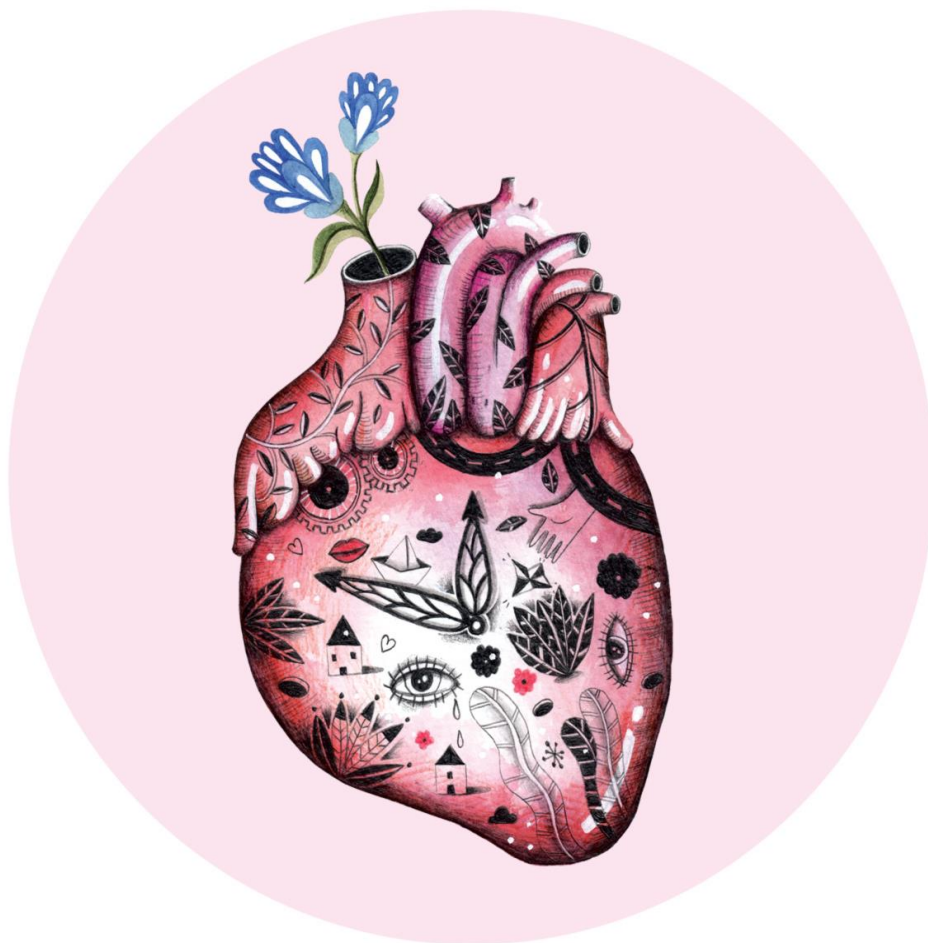

#MORTDIGNA

Recursos literaris per treballar la didàctica de la Mort

Primària

DDDD
DRET A MORIR DIGNAMENT
CATALUNYA

INTRODUCCIÓ

L'educació ens ha d'ajudar a viure i la mort és part de la vida.
Margarita Boladeras

La mort, el darrer capítol de les nostres vides, continua essent un gran tabú. Malgrat que és una realitat que tard o d'hora afecta a totes les persones, es troba silenciada en molts àmbits de la nostra societat.

Des de l'Associació DMD (Dret a Morir Dignament) volem contribuir a fer més visible en l'àmbit escolar el tema de la mort i promoure una reflexió crítica sobre aquest fet vital.

Per abordar pedagògicament el tema de la mort s'ha elaborat #MORTDIGNA, un recurs educatiu dirigit a l'alumnat de primària, basat en el treball amb llibres il·lustrats.

El material didàctic consta dels apartats i activitats següents:

Apartat	Objectius didàctics	Continguts
Abans de la visita	<ul style="list-style-type: none">• Introduir la reflexió sobre la mort a l'aula.• Reflexionar sobre la mort com a part de la vida.• Introduir el concepte de Mort Digna, com a mort bona. Plantejar la possibilitat de la mort com a solució.	Activitat 1. Com mirem la mort? Activitat 2. Viure i morir amb dignitat
A la biblioteca	<ul style="list-style-type: none">• Elaborar la fitxa tècnica d'un llibre.• Llegir, comprendre i analitzar la informació	Activitat 3. La fitxa tècnica
Després de la visita	<ul style="list-style-type: none">• Llegir, comprendre i analitzar la informació• Dur a terme un procés comunicatiu.• Reflexionar sobre el dret a morir dignament.• Dur a terme un procés creatiu	Activitat 4. Lectura i anàlisi Activitat 5. Presentació del llibre Activitat 6. Conclusions Activitat 7. Exposició

MATERIAL BÀSIC

Maleta amb llibres + els llibres que pugui aportar des de la biblioteca del centre escolar:

T'ho prometo: Knister. Ed Brúixola
La gota de agua: Inés Castel-Branco. Ed Akiara
El Jardí del meu avi: Maria Angels Gil. Ed. Bellaterra
Como todo lo que nace: Elisabeth Brami Ed. Kokinos
No es fàcil petit esquirol : Elisa Ramón, Rosa Osuma. Ed.Kalandraka
El hilo de la vida: Ediciones B. Davide Cali, Serge Bloch.
Soy la vida: Ed.Barbara Fiore. Elisabeth Helland i Marine Schneider.
Soy la muerte: Ed. Barbara Fiore. Elisabeth Helland i Marine Schneider
Ramona la mona: Aitana Carrasco. S.l. Fondo de Cultura Económica de España
L'efímera: Stéphane Sénégas, Ed.Takatuka albums
El senyor mort dins d'una avellana: Eric Maddern Art Blume, S.L.
El pato y la muerte :Wolf Erlbruch. Ed. Barbara Fiore
Jack y la muerte: Tim Bowley Natalie Pudalov Ed OQO
La vida i la mort: Labbé, Brigitte. Puech, Michel. Azam, Jacques Ed Cruïlla
S'ha mort l'avi:Dominique de Saint Mars, Serge Bloch. Ed La Galera
L'avi d'en Tom ha mort: Marie-Aline Bawin. Ed Combel
Jo sempre t'estimaré: Hans Wilhelm. Ed. Joventut
C de comiat: Ifeoma, Onyefulu. Ed. Intermon Oxfam
Adéu Flap: Montserrat Duran. Ed Cruïlla
Gajos de naranja: Françoise Legendre.Ed.Tandem
Nana Vieja: Margaret Wild. Ed.Ekaré
El árbol de los recuerdos: Britta Teckentrup . Ed. Nube ocho
La balada del rey y la muerte: Koos Meinderts. Ed. AH pípala
Estirar La Pota: Babette Cole. Ed. Destino
El cavaller de Milany: Joan Amades Ed. Selecta
Mi abuelo Carmelo: Dani Torrent . Ed Kalandraka

Bibliografia de referència pel professorat :

Del viure i del morir. Anna Nolla Casals Ed. Rosa Sensat. Dossiers
Per una mort apropiada. Broggi Marc Antoni . Edicions 62. 2011
La muerte y el duelo en el contexto educativo. Concepció Poch. Ed. Paidós
¿Todos los caracoles se mueren siempre?. Como tratar la muerte en la EI .
A de la Herrán y otros. Ed. de la Torre
Educar y vivir teniendo en cuenta la muerte Mar Cortina. Ed. Pirámide
Treballem la mort i el dol a l'escola. Irene Palol
<https://drive.google.com/file/d/0B16WVvk0PCnaZSEwyb3ZveWwwRFE/view>

ORIENTACIONS GENERALS

Cal diferenciar “dol” de “mort” (i “mort digna/mort bona”)

Dol: absència, patiment per una raó concreta . (del llatí dolus = dolor)

Mort : en el mateix marc conceptual de vida. La fi permanent de les funcions biològiques que defineixen un ésser viu.

Cal tenir en compte que cada una de nosaltres tenim unes **idees preconcebudes** sobre el tema, estiguin basades en l'agnosticisme, l'ateisme, o les creences; cal recordar que com educadores ens ha de guiar la racionalitat i la laïcitat.

Actualment ens trobem sovint davant la **banalització de la mort** (la mort violenta als mitjans de comunicació: films, videojocs, notícies...), la pèrdua de rituals, l'ocultació de la mort en hospitals i tanatoris i en general davant la consideració que fer-se gran, envellir o morir es negatiu.

La por a la **incorrecció política**, o la diversitat de famílies i creences fa que ens allunyem de tractar el tema de la mort a l'escola. Però cal tractar-lo com a fet vital, com a part de la vida, té a veure amb donar sentit a la vida i també perquè aquesta pedagogia de la mort ens ajudarà, com a base, a tractar la pèrdua i la mateixa mort en el moment en que aquesta es converteixi en una realitat i haguem de fer pedagogia del dol.

Sempre hem de buscar afavorir la reflexió de l'alumnat, però vigilant de no intranquil·litzar i no avançar conceptes. És per això que es necessita una **programació d'escola**, una programació en espiral, buscant la dualitat mort/vida, tractant-ho com el cicle de la vida, hivern/primavera, matèria viva/matèria morta, els éssers vius (el ratolí, què menja, com viu, com es reproduïx, com mor).

Cal tenir en compte **l'edat de l'alumnat** així es pot parlar de mort digna o de mort bona, cal tenir clares les etapes de comprensió del tema lligades a l'edat: desconeixement de la mort, descobriment de la mort de l'altre, descoberta de la pròpia mort .

Si en voleu saber més, trobareu molts materials en xarxa, com per exemple aquest: https://laicismo.org/data/docs/archivo_1355.pdf

RECOMANACIONS METODOLÒGIQUES

Aquesta és una programació pensada per utilitzar de manera **flexible**, no cal fer totes les activitats, hi ha activitats que estan proposades per fer individualment però també es poden fer en gran grup, amb la mestra a la pissarra...

A l'inici, cal donar una explicació a l'alumnat de **l'objectiu general** del treball: **reflexionarem sobre la mort a partir dels llibres il·lustrats** i demanar que parlin del tema de la mort a casa o fins hi tot anunciar el tractament del tema a les famílies amb una invitació a veure l'exposició de llibres que es treballaran a l'aula "Els llibres ens ajudaran a parlar del tema de la vida, de la mort i de la bona mort".

Activitat 1. Com mirem la mort? Activitat 2. Viure i morir amb dignitat

en el treball de detecció d'idees prèvies sobre la mort, podem ajudar-nos de preguntes per motivar la reflexió :

- què és morir-se? / tothom es mor? / per què morir-se ? /com es mor la gent? i els animals ? / es pot tornar a la vida després de mort?

Qüestions a tenir en compte:

- . atenció a si algun infant ha tingut una mort propera
- . a qui ha pensat i qui no sobre el tema
- . quan es parla d'alguna mort propera, persona o animal... molts dels alumnes voldran explicar l'experiència pròpia, cal donar temps
- . el tema de si han vist morts a la tele ? són de veritat? de pel·lícula?, acostuma a derivar en una discussió de bons i dolens difícil de reconduir.

Cal tenir sempre algun recurs per ajornar el tema :

Proposar fer un dibuix o escrit, d'algú que estimavem i ja està mort, fent alguna cosa que li agradés o li agradés fer junts.

Treure unes primeres conclusions a la pissarra i passar-ho a net amb un dibuix o fer en petit grup un "cartell" amb la nostra frase de conclusió.

La mestra fa el "cartell" amb les primeres idees sobre el tema, en base els primers acords per ajornar el tema i recuperar-lo més tard.

Activitat 5. Presentació d'un llibre

La mestra presenta un dels llibres seleccionats, dona pautes clares, explica per què és o no adequat per parlar sobre el tema de la mort.

- Títol /Autoria/Il·lustració /Tècnica de l'il·lustració/
- De què va el conte/Quina relació té amb la temàtica que estem treballant
- Etiquetes o hashtag #

La presentació es pot fer amb molts recursos diferents. La mestra o l'alumnat, segons les edats, poden fer fotografies de cada una de les pàgines d'un conte i explicar-lo mentres les van projectant. Es pot fer lectura dramatitzada. Una adaptació per representar-ho amb titelles. Es pot fer una lectura per parelles del diàleg...

A internet es poden trobar presentacions dels llibres referenciats com exemple:

El hilo de la vida: Ediciones B. Davide Cali, Serge Bloch.

<https://www.youtube.com/watch?v=i2Ymk0Vl7ms>

Qüestions generals sobre el tema de biblioteca de classe:

Barrejar llibres de diferents nivells de lectura en una mateixa aula, és sempre una bona idea: il·lustrats, amb lletra, sense... un mateix alumne pot tenir diversitat de nivell d'un dia a un altre. L'alumnat ha de poder canviar de llibre sense donar explicacions, sinó es volen donar. La mestra pot llegir una mica amb cada alumna, donar pautes per saltar-se descripcions o diàlegs, fer una lectura de diàlegs a dos, mestra-alumna...

Activitat 6. Conclusions sobre el dret a morir dignament

- La mort forma part de la vida, és l'últim tram de la vida.
- La mort sempre ens provoca tristor pq és una perdua pels que ens quedem, però potser per la persona que mor, és una sortida al seu dolor.
- Una mort digna o bona, és una mort sense dolor, acompanyada de les persones estimades.

ABANS DE LA VISITA A LA BIBLIOTECA

ACTIVITAT 1. COM MIREM LA MORT?

a) Quines d'aquestes paraules associes amb la mort? Escull-ne 4.

- Calavera
- Pau
- Amor
- Bellesa
- Papallona
- Somriure
- Llum
- Lletjor
- Tomba
- Sofriment
- Odi
- Fosc

b) Raona la selecció. Explica quines imatges, sentiments i pensaments et produeix la paraula mort.

Imatges	
Sentiments	
Pensaments	

c) Agrupeu-vos en equips de quatre i poseu en comú les diferents respostes. A partir de les diferents reflexions, elaboreu una definició de la mort. Després, una representant de cada grup compartirà els pensaments de cada equip amb la resta de la classe.

ACTIVITAT 2. VIURE I MORIR AMB DIGNITAT

a) Què necessitem per gaudir d'una vida digna? Ajunteu-vos per parelles i elaboreu un llistat d'allò que considereu necessari per a garantir la vida digna.

- ✓
- ✓
- ✓
- ✓
- ✓

b) Hi ha maneres més o menys bones de morir? Quines característiques penseu que ha de tenir una mort digna? Debateu conjuntament a l'aula i anoteu les primeres conclusions.

A L'EXPOSICIÓ DE LLIBRES A LA BIBLIOTECA

ACTIVITAT 3. LA FITXA TÈCNICA

a) Observeu el llibre que heu triat per llegir i completeu aquesta fitxa:

- Títol:
- Autor/a:
- Editorial:.....
- Il.lustració:
- Tècnica:.....

DESPRÉS DE LA VISITA

ACTIVITAT 4. LECTURA I ANALISI

1. Llegiu el llibre que heu escollit i escriviu què us sembla que l'autor/a us ha volgut explicar en el seu llibre :

ACTIVITAT 5. PRESENTACIÓ DEL LLIBRE

a) La mestra farà la presentació d'un dels llibres a l'aula, fixat bé com ho fa doncs després ho hauràs de fer tu amb el teu llibre. Assenyala en el llistat les coses de les que parla:

- ✓ Títol
- ✓ Autor/a
- ✓ Editorial
- ✓ Il·lustració
- ✓ Tècnica de l'il·lustració
- ✓ Preu
- ✓ De què va el conte
- ✓ Quina relació té amb la tematica que estem treballant
- ✓ Etiquetes o hashtag

b) Llegeix el llibre i pensa i escriu quines etiquetes o hashtag # anirien bé per classificar el llibre que tu has llegit.

c) Converteix les etiquetes que et semblin més importants en frases curtes i clares que després t'ajudaran a l'hora d'explicar la teva idea del llibre a les companyes.

d) Prepara la presentació del llibre que faràs davant els companys i companyes .

ACTIVITAT 6. CONCLUSIONS SOBRE EL DRET A MORIR DIGNAMENT

a. Durant uns dies farem intercanvi de llibres i els portarem a casa per llegir-los en família. Pregunta a casa què els sembla què és una bona mort i què una mala mort. Prova de resumir-ho:

- b. A classe busca què significa la paraula *eutanàsia*? Si no la coneixes, cerca-la al diccionari i defineix-la.

- c. Poseu en comú la informació amb la resta de companys i companyes i anota les conclusions amb les que estiguis més d'acord.

ACTIVITAT 7. EXPOSICIÓ DE CONCLUSIONS

Per exposar les vostres conclusions podeu escriure la vostra opinió del llibre, si us ha agradat o no i per què i fer-ne una presentació plàstica que podeu exposar a la biblioteca de l'escola.

Per què m'ha agradat o no el llibre:

ALTRES POSSIBLES ACTIVITATS

Busca informació a Internet i explica quina Associació a organitzat l'activitat?

<http://eutanasia.cat/>

Quins objectius té l'Associació?

Quines activitats realitza?

"La llegenda del cavaller de Milany"

El castell de Milany s'aixecava antigament, altiu i ferreny, al capdamunt de la serra que separa les comarques del Ripollès i d'Osona.

Conten que fa molts anys hi vivia un cavaller jove, que a part de ser ric, llest i poderós, tenia l'amor de les noies més maques dels pobles i masies a banda i banda de la serra. Se sentia tan satisfet de viure que una nit, a la tornada d'una festa, va sospirar:

- No sé pas què donaria a canvi de poder viure sempre!

A l'acte se li va presentar el dimoni i li va dir que si li donava l'ànima, ell li procuraria el remei màgic per poder viure sempre. El cavaller Milany, que com hem dit no tenia un pèl de ruc, va desconfiar d'entrada dels negocis amb el dimoni.

De seguida es va adonar que, ben pensat, el tracte no podia fallar, ja que mentre ell visqués, el diable no la tindria pas la seva ànima. I en cas que morís, tampoc, perquè llavors el dimoni hauria trencat el pacte. Va respondre doncs, que hi estava d'acord.

- Tracte fet -va exclamar el dimoni- A canvi de l'ànima no moriràs mai. Si tu no et vols morir, naturalment.

- Ho tinc molt clar que no em vull morir mai -va confirmar el jove cavaller encantat de la vida.

Aleshores el dimoni va agafar d'un prestatge de la xemeneia una estella de fusta que servia per fer llum i va dir al cavaller que la guardés com un tresor. Que la desés en un lloc secret del castell on no la pogués fer malbé el foc, ni l'aigua de la pluja. I abans d'esfumarse, va sentenciar:

- Tu seràs etern com aquesta teia.

Al jove li faltà temps per amagar aquell tros de fusta en un forat a la paret de la seva cambra, que després va tornar a tapar dissimuladament amb pedres i calç.

El cavaller va viure uns anys donant-se tots els gustos, sense mirar prim. Fins que un dia va notar que es feia vell. De primer va reaccionar indignat, pensant que el dimoni havia incomplert el tracte. Després però, recordant fil per randa les paraules que s'havien intercanviat amb el Banyeta, es va adonar que de fer-se vell, no se n'havia parlat i que per tant, potser el tracte no era tan rodó com ell havia imaginat de jove.

I així va ser com el cavaller de Milany, igual que tota cuca viva d'aquest món, es va anar fent vell.

Assegut al pedrís de la plaça del castell va veure morir els seus amics, els seus germans, fins i tot els seus fills, que és la cosa més trista del món. Quan les cames no podien donar un pas, es va arrupir al banc del foc, des d'on va veure morir els seus nets. Millor dit, no va veure res perquè s'havia tornat cec, però va saber que havien mort pels plors de la gent.

Al cap d'un temps es va tornar sord i va arribar un moment que la seva pell no notava l'escalforeta del foc, ni el seu nas sabia distingir l'olor de la carn que rostien a les brases, de les llufes que afluixava el gos, cargolat sota el banc del foc.

El vell cavaller va sobreviure a un rosari de generacions. Els hereus del castell naixien, es feien grans i morien, però el vell es quedava al banc del foc, immòbil com un tronc. No tastava res, ni menjar ni aigua. L'únic que feia era xerrar, xerrava contínuament com si desvariegés, amb uns crits i gemecs que ningú no entenia.

Al cap de molts anys els descendents, farts de sentir remugar aquell vell que només servia per ocupar el racó més calent de la casa, van acabar per traslladar-lo a la cambra dels mals endreços. El vell no va callar, al contrari, continuava gemegant cobert de teranyines, enmig d'una pila d'armes antiquades i d'eines del camp retirades de la circulació.

Al cap de molts i molts anys, dos viatgers que passaven vora les muralles del castell es van estranyar de sentir aquells crits i van entrar a preguntar què passava. La senyora els va dir que no s'alarmessin, que es tractava dels crits d'un vell que repapiejava. Els forasters van preguntar quants anys tenia. La dona va respondre:

- No ho sabem. Els més vells diuen que sempre l'han vist al castell.

- Que el podríem visitar, senyora?

La dona no hi va posar cap impediment, al contrari, encara se'n va alegrar:

- Si poden fer-lo callar d'una vegada, els ho agrairé. I va acompanyar-los a la cambra on havien desat el vell.

Els forasters van escoltar-lo amb molta atenció. Després van dir:

- Aquest home parla una llengua que fa segles que va desaparèixer. Nosaltres l'entendem perquè l'hem estudiada als llibres.

- I què dimonis diu? -es va estranyar la dona.

Els savis van explicar que el vell no parava de repetir el mateix. Deia que dins del mur d'una determinada cambra del castell hi havia amagat un tros de fusta, que l'anessin a buscar i que el tiessin al foc de seguida.

Gràcies a les indicacions del vell, no va costar gaire de localitzar l'amagatall de la teia. Van tirar-la al foc i a mesura que es cremava, el vell emmudia fins que va poder morir tranquil.

Conten que al cavaller de Milany li va quedar un somriure enganxat als llavis, com si les penes de l'infern on havia anat a petar, no fossin res comparades amb els horribles turments que havia patit al llarg de mil anys de malviure com un trastot inútil.

Avui, de la nissaga de senyors que habitaven l'antic castell de Milany no en queda rastre, i de l'altiva i ferrenya fortalesa tan sols en queden les ruïnes d'un pany de paret i les pedres escampades muntanya avall. Aquesta llegenda doncs, és l'única cosa que ha sobreviscut a la calamitat del temps, que tard o d'hora, tot ho destrueix.

Dins Llegendes d'arreu de Catalunya. Barcelona: La Galera, 2012

"El cavaller de Milany" versió reduïda.

El cavaller de Milany era brau i molt fort, posseïdor d'una gran riquesa i molt àvid de viure una llarga vida. Un dia un mendicant trucà a la porta de casa seva en demanda d'hospitalitat. Mentre conversava amb el cavaller vora del foc de la llar, parlaren de la mort. El cavaller s'indignà pel planteig de la conversa i manifestà que sentia desig de viure sempre. El desconegut captaire li assenyalà un tronc dels que estaven a punt d'ésser tirats al foc i li digué que la seva vida estava lligada amb la d'aquell tronc. El cavaller l'agafà i l'anà a enterrar dalt de les golfes en un lloc ben amagat on mai ningú no pogués trobar-lo.

Van passar molts anys, el cavaller es féu vell i les forces i el braó se li acabaren. Arribà a viure tant que es moriren tots els seus. Ningú no el coneixia. La casa passà a ésser d'altres propietaris, que per compassió el respectaren, però sense saber qui era. Tothom sempre l'havia vist ignorant el seu origen. Arribà a viure tant, que ja no es parlava com quan ell era jove, de manera que ningú no entenia el que deia.

El pobre es desesperava, avorrit del viure feble i sense poder-se valer. Per morir-se no menjava, però el temps passava i no es moria mai. Pres de desesperació, no parava d'assenyalar enlaire volent indicar on havia el tronc, però ningú no l'entenia.

Un dia visità la casa un vell molt savi que entenia en les velles maneres de parlar. Els amos li digueren que a la casa hi havia un vellet que ningú no entenia. Els varen fer conèixer, i el savi entengué la parla del vell cavaller.

Aquest li contà el que li passava i li demanà que, per favor, destruís el tronc, i li indicà on era amagat. Fou cercat i tirat a la mateixa llar de foc on mil anys abans havia d'ésser cremat.

A manera que el foc consumia el tronc, la vida del dissortat cavaller anà extingint-se, fins que morí dolçament, després de tants anys de martiri.

Dins Les millors llegendes populars, de Joan Amades. Ed Selecta

PROPOSTES DE TREBALL "EL CAVALLER DE MILANY"

El treball servirà per aproximar-nos als conceptes de mort necessària i mort digna.

Segons l'edat de l'alumnat:

La mestra explica el conte i proposa a l'alumnat fer un dibuix del personatge, abans caldrà reflexionar sobre com se l'imaginem, necessitarem parlar de com se sent, què li passa, què vol... , caldrà imaginar la possibilitat de viure per sempre i valorar-ne les avantatges, inconvenients i les conseqüències. Fer un resum del conte entre tots/es tenint en compte l'estructura del conte: introducció, cos, desenllaç. La mestra anirà anotant el resum a la pissarra.

Per fer la lectura amb alumnat més gran, es pot donar el conte a l'alumnat que es prepararà la lectura en veu alta.

Fer l'anàlisi formal del conte buscant introducció, cos, desenllaç. Fer un resum per blocs.

Anàlisi dels personatges: els principals i els secundaris. De cada personatge s'ha d'analitzar el rol que juga a l'obra així com les relacions que s'estableixen amb la resta de personatges.

Anàlisi d'una notícia relacionada, la mort de David Goodall

https://es.wikipedia.org/wiki/David_Goodall

https://elpais.com/internacional/2018/05/10/actualidad/1525949833_715167.html

Imaginar la possibilitat de viure per sempre i valorar-ne les avantatges els inconvenients i les conseqüències.

Aproximar-nos als conceptes de mort necessària, mort digna.

Conclusions i opinió personal.

Com a treball de cloenda, il·lustrar la llegenda per grups, buscant característiques dels personatges, fent anàlisi del context històric, buscant imatges corresponents a l'època, fent l'anàlisi de la personalitat de cada personatge....

Plasmar-ho en format llibre, mural o com a presentació i amb aquesta base, anar a explicar la llegenda als de cicle inicial i mitjà de l'escola amb l'ajuda de titelles.

COM TRACTAR EL TEMA DE LA MORT AMB ELS INFANTS

(Petita aproximació)

Actualment els avenços mèdics, el descens de la mortalitat infantil i el progrés de la biogenètica ens permeten viure més temps, cosa que totes celebrem però també ens han portat a desterrar la mort del nostre dia a dia i apartar-la dels nens i nenes per tal d'evitar-los el dolor de la pèrdua ...

Sabem que és difícil parlar de la mort quan és propera però si al llarg del temps hem tractat el tema de la mort amb normalitat, com a part de la vida i si no hem apartat el tema quan els infants ens han preguntat... serà més fàcil.

Sempre, la mort i més si és d'una persona propera porta patiment, però tenir interioritzat que la mort és a part de la vida pot ajudar al nen o nena a estar més preparats per afrontar-la. Si el nen o nena n'ha pogut parlar, fer preguntes, ha pogut expressar els seus sentiments i les seves pors, podrà compartir amb més tranquil·litat les emocions quan es tracti d'una persona important per a ell o ella.

En general les expertes solen diferenciar entre:

Mort esperada o anunciada: és aquella que arriba a una persona gran (o a una mascota), que ha completat el seu cicle de vida. O que ve anunciada per una enfermetat greu, crònica amb deteriorament, un diagnòstic terminal, l'ingrés a l'hospital...

Mort inesperada o sobtada: és aquella que arriba a la infància, l'adolescència o en l'edat adulta però sense que la persona hagi arribat a la fi del seu cicle vital, diem "ha mort abans d'hora". És la mort que no avisa i no ens dóna temps de preparar-nos ni d'acomiar-nos.

No cal dir que una mort esperada o anunciada, sobretot si és d'una persona molt gran, és de més fàcil acceptació que la mort inesperada o sobtada. Tant pels infants com pels adults.

En el primer cas en la mort esperada o anunciada és important anar preparant el nen/nena explicant-li la gravetat de la situació, avisant que la malaltia és molt greu, implicar-los en el procés quan sigui possible, visitant la persona... i responent amb sinceritat a les preguntes.

En el segon cas, quan la mort és inesperada, cal tractar d'ajudar-lo a acceptar la notícia, cosa que costa tant als infants com als adults. Verbalitzar el nostre desconcert els ajuda a entendre que tots, també els adults, necessiten un temps per acceptar el que ha passat.

Les expertes diuen que les **pautes generals** a l'hora de parlar sobre la mort són:

La comunicació de la mort d'un ésser estimat l'han de fer el pare, la mare o l'adult més proper afectivament al nen o nena.

S'ha de fer en un lloc tranquil, conegut per la criatura seure amb ella, a la seva mateixa alçada.

S'han d'utilitzar paraules senzilles, el to ha de ser calmat. No s'ha de tenir por d'utilitzar la paraula "mort" o "ha mort".

Les persones adultes poden demostrar les seves emocions i la seva tristesa, si cal plorar, es plora.

S'ha de donar temps perquè el nen o nena pugui fer totes les preguntes que necessiti i s'han de donar respostes sinceres, fent els aclariments necessaris, però, a la vegada, no donant-li més informació de la que pot assimilar.

Sempre cal tenir en compte l'edat:

Abans dels 6 anys, tenen un pensament concret i, per tant, es prenen les coses en un sentit molt real. El llenguatge ha de ser directe i concret, basat en fets reals per evitar confusions que generin més angoixa i augmentin les pors de l'infant.

A aquesta edat encara confon realitat i fantasia, la mort pot ser reversible, com en els dibuixos animats on els personatges sobreviuen a la mort apareixent aquesta com reversible. En aquest sentit, és important explicar la mort com el fet que el cos deixa de caminar, de respirar, ja no menja, ja no tornarà a viure mai més.... posant èmfasi en les expressions del tot o mai per tal d'ajudar a eliminar qualsevol idea falsa sobre que qui s'ha mort tornarà. Una idea que pot ajudar a explicar el que és la mort és la que el cos ja no podia funcionar més i per això la persona (o mascota) s'ha mort.

Quan una criatura d'aquesta edat descobreix la realitat de la mort, s'inquieta pensant que també els pot passar a la seva mare o pare o a les persones que tenen cura d'ella. Tem l'abandó i el desemparament. Cal que esmentem que la mort habitualment ocorre quan som força grans, però, si no fos així, no estaria sol, el cuidaria un altre familiar.

I si la mort ha estat anunciada, és a dir, ha passat després d'una malaltia, el repte consisteix a fer diferenciar clarament que hi ha dos tipus de malalties: les comunes (refredats, mal de panxa, otitis, etc.), per les que la medecina sempre té una solució. Però que hi ha altres malalties molt més infreqüents i molt, molt greus, per a les quals a vegades hi ha solució, però d'altres no.

A més d'aquests dos tipus, hi ha la vellesa, que no és una malaltia, sinó que suposa el moment en què el cos ja està tan gastat, que no pot seguir. Aquesta diferenciació conceptual és crucial perquè la criatura no s'espanti la següent vegada que li faci mal el cap o que tingui un refredat.

Cita:

Nadie con una buena vida quiere morir. Pero cuando la enfermedad no deja más horizonte que el sufrimiento, la incapacidad, la dependencia y el deterioro físico y moral, convertir el derecho a vivir en la obligación de hacerlo, no sólo no respeta la libertad individual para tomar personalmente sus propias decisiones sino que supone, además, una crueldad imposible de justificar por la presunta voluntad de un creador bondadoso. Permitir el fin de una vida que ya sólo produce sufrimiento es, sencillamente, cumplir con una elemental exigencia humanitaria y solidaria. Pero el derecho a decidir sobre la propia muerte no obtiene su justificación moral en la evitación de sufrimiento sino en el derecho a ejercer la propia soberanía y el gobierno en todos los momentos de nuestra existencia (...).

*Luis Montes, Fernando Marín, Fernando Pedrós y Fernando Soler,
Qué hacemos para conseguir que la lucha por una vida digna incluya la exigencia de una muerte digna, Akal, Madrid, 2012*

Per contactar :

dmd.figueres@gmail.com

<https://www.eutanasia.cat>